

## Vaasan hallinto-oikeudelle

**Asia** Muutoksenhaku ja valitus **EMOSTENSUON** turvetuotantoalueen ympäristölupaan  
Dnro ISAVI/453/2016 hakijana Vapo Oy

**Päätös N:o** 5/2018/1

**Valittaja:** Pelastetaan Savon Veet ry vesienhoitoyhdistys, Kyyveden osakaskunta ja  
Kyyveden kalastusalue

**Yhteystiedot:** Sihteeri Yrjö Takkinen, Keskustie 59 A 5, 51600 Haukivuori, Puhelin 040  
7049687

Pelastetaan Savon Veet ry vesienhoitoyhdistys, Kyyveden osakaskunta ja Kyyveden  
kalastusalue hakevat muutosta (jäljempänä Pelastetaan Savon Veet ry) Itä-Suomen  
aluehallintoviraston tekemään ympäristölupapäätökseen 5/2018/1 antopäivä 2.3.2018  
seuraavasti:

## 1. Yleistä Kyyveden tilasta

Kyyvesi on ollut ESAELYn projektijärvenä vuodesta 2009. Tämä on tuonut runsaasti uutta tietoa järven nykytilasta. Myös vesienhoidollisia toimia on toteutettu: suunnatulla hoitokalastuksella on poistettu pientä särkeä, salakkaa sekä pientä ahventa. Samalla on saatu tilaa kuhalle, isolle ahvenelle, siialle ja muikulle. Hoitokalastuksella on myös saatu myönteistä vaikutusta negatiiviseen fosforitaseeseen.

Järven ekologian muutospainee tulevat mm ilmaston muuttumisen ja nykyisten päästöjen kautta. Pitkä sula aika vuosittain voimistaa eroosiota ja sitä kautta ravinnekuormituksen ja haitallisten aineiden huuhtoutumista vesistöön. Tärkeänä sopeutumiskeinona pidetään pistekuormituksen vähentämistä. Tämä tarkoittaa mm ehdotonta kieltoa turvetuotantohankkeille kymmeniksi vuosiksi. Ei voida ajatella, että Kyyveden asemanselälle ja pääaltaalle purkautuisi turvetuotannon jätevettä, jonka fosfori- ja/tai typpipitoisuus ylittää vesistön nykyisen pitoisuuden tai happea kuluttavaa humusta, joka entisestään heikentäisi happivajeesta kärsivän pääaltaan tilannetta.

Kyyvesi on hyvin matala järvi. Sen vesitilavuus on suhteellisen pieni. Kova tuuli sekoittaa järveä pohjaa myöten. Tämä aiheuttaa kiintoaineen leviämisen ympäri järveä. Matala Kyyvesi on altis umpeenkasvulle. Matalat osin heinittyneet lahtialueet keräävät humusta ja muuttuvat hiljalleen luhdaksi.

Kyyveden itä-ranta on asemanseudun uimarannalta Koiraselän Hieppeen niemeen jääkauden aikaisten vesien ja virtojen lajittelemaa maa-aineista: soraa, hiekkaa, hietaa, hiesua. Eli koko Itäranta, n 15 km, on oivaa siian ja muikun potentiaalista kutualuetta. Mikäli sen päälle laskeutuu turveliejua tai mutaa, kutumahdollisuus vaarantuu ja estyy.

Kyyveden pintaveden ekologinen tila on hyvä pääaltaalla. Pääaltaan syvänteissä on kuitenkin havaittavissa selkeää hapenpuutetta eli happea kuluttavaa ainesta kuten humusta on liikaa. Viime vuosien leväesiintymiset viittaavat negatiiviseen rehevöitymiskehitykseen.

Haasteellisia alueita ovat mm Koiraselkä-Leveäjoki, jossa kalabiomassa on romahtanut (=kalakuolema), Nykälän joen suunta eli pääaltaalta länsiluoteeseen sekä Suovonselän – Hirviselän alue pohjoisessa.

Viime kesän (2017) kalojen elohopeakartoitukset pudottavat järven kemiallisen luokan hyvää heikommaksi.

Koko Kyyveden kattava vesienhoidon toimenpiteiden yleissuunnitelmatasoinen suunnittelutyö tullaan tekemään uuden kalastuslain tarkoittamana käyttö- ja hoitosuunnitelmana v 2018-2019.

Kyyveden vesienhoidon johtoryhmässä käydyn keskustelun perusteella keskeisiä kysymyksiä tulevat olemaan ulkoisen kuormituksen hallinta yleisesti ja erityisesti orgaanisen kuorman hallinta.

Pelastetaan Savon Veet ry:n näkemyksen mukaan hakijan esittämät ja ympäristölupa asiakirjassa mainitut väitteet Kyyveden tilatavoitteiden saavuttamisesta eivät pidä paikkaansa. Tilatavoitteiden saavuttaminen ja ekologinen hyvä tila jollakin alueella on kaksi eri asiaa. Hakijan mainitsema OIVA-Ympäristö- ja paikkatietopalvelu asiantuntijoille on poistunut käytöstä. SYKE tarjoaa nykyisin Avoin data-palvelua. Lisenssin kohteena olevaa dataa voidaan käyttää. Datan lähde tulee kuitenkin mainita. SYKEN Avoin-data pyrkii tarjoamaan virheetöntä palvelua. Käyttäjä käyttää palvelua kuitenkin omalla vastuulla. On harhaista uskoa, että Avoin-data olisi vesistöjen tilatavoitteiden määrittäjä ja/tai tulosten reittaaja.

Pelastetaan Savon Veet vesienhoitoyhdistys arvioi, että Kyyveden vesistön tilatavoitteiden määrittelyyn osallistuvat vasta perustetun Kyyveden osakaskunnan (15 000 ha/ 5400 osakasta) hoitokunta **ja vesialueen omistajat** samoin kuin v. 2019 toimintansa aloittava Kyyveden-Pieksämäen kalatalousalue, jonka tehtäviin asia on uskottu uuden kalastuslain myötä. Eli vesistöjen tilatavoitteista eivät päätä tiedon kerääjät eivätkä myöskään SYKEN vesistömallintajat tai heidän tilaamat konsultit.

Tässä tapauksessa myös Itä-Suomen Aluehallintoviraston esittelijä ja kollegio on perustanut päätelmät Kyyveden tilasta virheellisesti pelkän Avoimen-datan tietoihin lähdeä mainitsematta.

Pelastetaan Savon Veet ry on ilmaissut huolensa mm vesistöjen luokituksen ylläpidosta ja päivityksestä Etelä-Savon maakuntaliitolle osoitetussa kirjeessä 15.10.2017. *”Haasteellisissa kohdissa tulisi tehdä sekä ekologinen että kemiallinen luokitus. Nykyinen luokitus aiheuttaa ihmetystä, jota voi kuvailla seuraavasti: Kangasjärven ekologinen luokka on hyvä. Järveen on kuitenkin johdettu rautasulfaattia yli kymmenen vuoden ajan turvetuotannon jätevesien mukana. Rautasulfaatti on aiheuttanut purkuveden PH:n laskua jopa alle 3,0. Määrällisesti happoa on johdettu DI Koppisen arvion mukaan n. 3,0 mrd litraa ( kolme miljardia litraa). Mainittakoon, että Kangasjärven vesitilavuus on n 4,0 mrd litraa (neljä miljardia litraa)”*.

## **2. Emostensuon jätevedet purkautuisivat asutulle alueelle ja Natura alueelle**

Emostensuon jätevesien purkua Kyyveteen voidaan verrata vesistön kaakkoisosassa olevan Koiraselän tilanteeseen. Kaakkoisosassa veden näkösyvyys on pudonnut 0,5 metriin eli vesi on käytännössä mustaa. ESAELY raportoi viime

kesänä (v 2017) merkittävästä hapettomasta kerroksesta sekä kalastobiomassan romahduksesta (=kalakuolema). Pyöreäsuon purkupaikka on Leveäjoen luusua, josta alkaen vesistö on hyvin heikkokuntoista n 5,0 km matkalla aina Koiraselän Hieppeenniemeen. Alentunut näkösyvyys jatkuu vielä eteenkin päin.

Haukivuoren asemansseudun ja kirkonkylän alueelle siirrettynä mudasta mustuva alue käsittäisi Asemanselän, Kivikkoselän, Hulkonselän ja Venätselän. Eli viiden kilometrin säteellä piirretty ympyrä Lonkarinjoen luusua origona.

Haukivuoren asemansseudulla on asutusta runsaasti. Haukivuori on muuttotappioaluetta mutta asemanseutua voidaan pitää Suomen oloissa tiheästi asuttuna alueena. Lonkarinjoen luusuasta n. 5 kilometrin matkalla on n 300 ranta- kiinteistöä. Pääosa kiinteistöistä on vapaa-ajan asuntoja, joista huomattavassa osassa talousveden käyttö perustuu Kyyveden järviveteen. Pihalla on ehkä kaivo, josta saadaan kahvin- ja ruoanlaittoon tarpeellinen vesi.

Hakijan suunnitelmassa ei ole tuotu esille hankkeen vaikutuksia asutun ympäristön vesihuoltoon: voidaanko Kyyveden vettä käyttää pesuvetenä tulevaisuudessa, voidaanko käyttää löylyvetenä. Voidaanko astiat tiskata Kyyveden vedellä, tuleeko uimisen jälkeen peseytymisen tarvetta jne.

Suomen maaseudun matkailuesitteet kuvaavat vesistöt kirkkaina ja sinisinä. Samoin on tilanne kansallisessa lyriikassa. Tämä hanke ei ainakaan edistä näitä mielikuvia.

Pohjois-Savon ELY-Keskus näkee järven kalataloudellisen arvon suureksi, eikä mitään kuormitusta aiheuttavaa toimintaa tulisi ELY-keskuksen mielestä enää lisätä, ei myöskään turvetuotantoa. Myös uudessa vesienhoitosuunnitelmassa ja sitä tarkentavassa toimenpideohjelmassa tuodaan esille, että Kyyveteen tulevaa kuormitusta tulisi vähentää.

Kyyveden uusi osakaskunta on varautunut myöntämään 15 kpl kaupallisen kalastuksen lisenssiä vuonna 2018. Tällä hetkellä kaupallisia kalastajia on n.10.

Toinen keskeinen asia on rannan asukkaiden mahdollisuus käyttää Kyyveden vettä talousvetenä ja se mikä on rantakiinteistöjen arvo kymmenvuoden kuluttua, mikäli tämä mieletön hanke toteutuu.

Hakijalla ei tunnu olevan mitään käsitystä vahingosta, jota tämän hankkeen muodossa ollaan puuhaamassa.

**Valittajan näkemyksen mukaan Emostensuon jätevesien purkua Lonkarinjoen kautta Kyyveteen voidaan pitää asutun alueen turmelemisena ja pilaamisena.**

Hakijan suunnitelmasta puuttuvat tiedot mahdollisten haitallisten aineiden kulkeutumisesta Kyyveteen: Pelastetaan Savon Veet ry ja Pelastetaan Reittivedet ry on tiedustellut 13.6.2017 ja vaatinut vireillepanon muodossa

ESAELYLtä selvitystä Kangasjärven alhaisesta pH:sta, raudasta ym. ESAELY ei ole reagoinut kyselyyn ja vaatimukseen, vaikka aikaa on kulunut jo 9 kk. Kyyveden rannan asukkailta on mm tullut myös tiedusteluja haitallisten aineiden määristä ja nimistä.

Laaja Natura-alueen pohjoisraja on lähellä Lonkarinjoen luusuaa. Viiden kilometrin säännöllä turvelieju ja mustavesi sekoittaisi Asemanselän ohella Hulkonselän ja Kyyveden pääaltaana pidetyn Venätselän veden. Vaikutuksena Natura alueeseen olisi mm hapettomien alueiden lisääntyminen, riski kalojen elohopean lisääntymisestä, kalaston muutokset, kutualueiden sekä rantojen suojelualueiden peittyminen mutaan ja liejuun.

Hakija ei ole esittänyt arviota purkuvesien aiheuttamista muutoksista Lonkarinjoen suun ympäristössä, vaikka riski on suurin juuri tällä lähialueella. Sen sijaan hakija on esittänyt laskelmia muutoksista Rauhasalmella, joka sijaitsee 11 kilometrin päässä Lonkarinjoen suistosta ja jossa vesitilavuudet ja virtaamat ovat aivan eri luokkaa kuin Asemanselällä. Merkittävien haittojen riski Lonkarinjoen suun läheisyydessä on ilmeinen eikä niiden laajuutta ole pystytty kvantifioimaan.

### **3. Hakijan suunnitelman puutteet Heinolanjoella, Lonkarinjoella sekä Emostensuolla**

Hakijan kuvaus Heinolanjoesta ja Lonkarinjoesta on hyvin puutteellinen. Mm rumpuputkien läpimitat ovat paikallisten asukkaiden käsitysten mukaan riittämättömät ja siltojen mitoitusta ei ole pohdittu. Turvetuotanto muuttaa veden valunnan huippuhetkiä ratkaisevasti. Vuoksen vesistöön kuuluva alue puolestaan lisää veden kokonaismäärää. Valunnan huippu on keväisin. Se kestää vain muutamia päiviä, koska turvesuon ojastolla tavoitellaan nopeaa kuivumista. N 25 metrin pudotuskorkeus lisää Heinolanjoen eroosiota merkittävästi. Nykytilanteessa valuntaa tapahtuu hitaasti pitkin vuotta ja eroosio ilmiötä ei esiinny merkittävästi.

Emostensuon turvetuotannon lupapäätöksen mukaan purkuvedet poistuvat Heinolanjokea pitkin. Vedet alittavat savonradan nyt jo poistetun Paanukkalan pysäkin kohdalla ja samalla joen nimi muuttuu Lonkarinjoeksi. Lonkarinjoki mutkittellee Saksalanharjun ainutlaatuisen drumliiniharjun (harjumuodostuma on ainutlaatuinen Suomessa) pohjoisreunaa kohti länttä. Ennen kantatie 72:n alitusta joessa on tilojen REK no 491-451-23-37 ja 491-451-16-44 metsälain 10 §:n mukainen kohde. Joki noudattelee Haukivuoren kirkolle menevän tien No 15265 eteläistä puolta. Joen vesi tulvii joka kevät vanhalle pellolle, jossa kasvaa tervaleppiä. Sama tilanne on Tattarinkankaan tien varressa: vesi tulvii jo nykyisessä tilanteessa metsään. Ennen Kyyveden rantaa joessa on kylätien matala silta sekä edellä mainitun kirkontien rumpu. Rummun jälkeen joki muuttuu luonnon muovaamaksi ainutlaatuiseksi, koskemattomaksi

luontokohteeksi. Kyyveden rannalla joki laskee matalalle upealle hiekkarannalle. Lonkarinlammessa ja – joessa asustaa koskikara ja sauikko. Mikäli turvetuotannon vedet laskevat jo nykyisin tulvivaan Lonkarinjokeen, esimerkiksi kevätpulssin aikana, niin sillat ja rummut tukkeutuvat. Näinollen vahinkoa aiheutetaan ainutlaatuiselle maisemalle, silloille ja alueen teille.

Hankealueen Emostensuolla on hakijan ilmoituksen mukaan sulfidipitoinen kivennäismaa, joka voi aiheuttaa merkittävää pH:n laskua ja sen seurauksena kalakuolemia. Näin on tapahtunut vuosina 2010 ja 2011 Jukajoessa Linnunsuon turvetuotannon vaikutuksesta Pohjois-Karjalassa. Kts myös Ympäristöjuridiikka 1/2017 HTT Pölönen, FT Tahvanainen, OTT Kauppila ym. pH laski tapauksen aikana jopa alle 3,5 ja se johti n 5,0 hehtaarin alueella kalakuolemiin. Hakijan näkökulmasta tämä on ennakoitu riski, johon tulee varautua poikkeustilannetta varten tehdyllä suunnitelmalla. Ko suunnitelmaa ei ole esitetty haitankärsijöille. Lupaehdoissa tulee olla raja-arvo pH:lle. Ei riitä, että sitä mitataan. Mainittakoon, että Linnunsuolla tapahtumaa ei saatu kiinni pH-mittauksien kautta vaan haitankärsijöiden toimesta. Hakijan korjaava toimi ei toiminut vaan kokonainen turvetuotantolohko jouduttiin sulkemaan. Myös Ropolansuolla ja Viransuolla on hakijan rautasulfaatin/sulfiitin ja pH:n laskusta valitettavan laajat kokemukset.

#### **4. Haitankärsijöiden oikeusturvan epävarmuus – luottamus viranomaiseen**

Etelä-Savossa ESAELYn turvevalvonnan avoimuuden ja läpinäkyvyyden puute haitankärsijöiden suuntaan on lisännyt epävarmuutta Haukivuoren vesienhoidon vastuualueella työskentelevien keskuudessa. Selkeisiin epäkohtiin ja kysymyksiin ei suostuta vastaamaan. Näyttää siltä, että toimivaltaisella viranomaisella ei ole resursseja, osaamista eikä rohkeutta puuttua tehokkaasti ympäristön pilaantumiseen.

Pelastetaan Reittivedet ry ja Pelastetaan Savon Veet ry vesienhoitoyhdistys ovat tiedustelleet ESAELYtä vireillepanon muodossa Kangasjärveen purkautuvista haitallisista aineista ja alhaisesta pH:sta. Vireillepano on päivätty 13.6.2017. ELYn vastausta ei ole saatu. On myös epäselvää onko ESAELY jäävännyt itsensä, koska alhainen pH on kirjautunut kuormitusraportteihin yli kymmenen vuoden ajalta eli ELYn on täytynyt olla tietoinen hapon purkamisesta Kangasjärveen. Matalan pH:n tiedetään heikentävän lisääntymismenestystä. Hyvin arkoja ovat särkikalat, joiden lisääntyminen alkaa häiriintyä pH tasolla 5,5-5,0. pH dokumentaation mukaan poikkeuksellisen hapanta vettä, jossa pH on vaihdellut 2,8 ja 3,4 välillä on virrannut yhteensä mrd 3,0 litraa toistakymmentä vuotta Viransuolta ja Ropolansuolta.

Pelastetaan Reittivedet ry informoi ESAELYä toukokuussa 2017 hakijan haasteista saavuttaa AVIn asettamat raja-arvot. Laaja selvitys on koostettu

kuormitusraporteista, joista mm selviää, että Etelä-Savossa hakija ei ole päässyt AVIn asettamiin rajoihin vuosina 2015-2016 kuin n 23%sti. Tässäkin asiassa odotellaan yhä vastauksia ja toimia.

Kyyveden kalastusalue vaati 6.7.2016 vireillepanon muodossa ESAELYltä toimia hakijan pintavalutuskentän murtumaan ym ohivirtauksiin. Vastaus vireillepanoon saatiin 1v 9kk 12 päivän kuluttua Dnro ESAELY/913/2015. Toimia Pyöreäsuon tilanteen parantamiseksi tehtiin ja ilmeisesti tehdään vielä. Kalastusalueelle annettiin kuitenkin ESAELYn päätöksessä ”nootti”: ” ELY-keskus katsoo, että Kyyveden kalastusalue ei ole YSL 186 §:n mukainen yhdistys tai asianosainen, jolla olisi asiassa vireillepano-oikeus.”

## 5. Heinolanjoen ja Lonkarinjoen tilatavoitteiden määrittely

Pelastetaan Savon Veet ry vaatii, että Heinolanjoen ja Lonkarinjoen tila ja kunto selvitetään sekä kyseille pienvedelle määritetään vesipuitedirektiivin mukaiset tilatavoitteet. Samassa yhteydessä on turvattava alueen eläinten tarpeet ja biotooppien säilyminen; mm koskikara, saukko, korppi jne. Lonkarinjoen varrella on neljä kiinteää/ympärivuotista asuintaloa. Heidän talousveden käyttö ja tarpeet tulee turvata ja selvittää. Mahdollisista haitallisista aineista on tehtävä erillinen selvitys. Myös alhaisen pH:n riskiselvitys tarvitaan.

Heinolanjoki ja Lonkarinjoki rajaa pohjoisessa Saksalanharjun ja Kirkonkylän kulttuurimaisema kokonaisuuden. Purkuveden vaikutukset tähän aluekokonaisuuteen ovat hyvin puutteelliset ja ristiriitaiset.

## 6. Kyyveden päältäan ravinteisuuden ja kiintoaineen minimitasot

DI Jaakko Koppisen laskelmien mukaan Kyyveden tilatavoite määrittää purkuvesille alla olevat rajat:

	Kyyveden tilatavoite	Hakijan esitys
Kiintoaine	3,5mg/l	6mg/l
KokN	600 µg/l	2100 µg/l
KokP	25 µg/l	70µg/l
CODmn	20mg/l	..

Kts myös Aroviita 2012. Ohje pintavesien ekologiseen ja kemialliseen luokitteluun 2012-2013 YMP hallinnon julkaisu.

Valittajalle ei kuitenkaan riitä tässä tapauksessa Koppisen esittämät tilatavoitteet, koska ympäristöojien kuorma ei näy päästörajoiden mittauksissa. Myöskään Heinolanjoen lisääntyvä eroosio ei näy päästöjen mittauksessa.

Vuoksen vesistön puolella olevan lohkon päästöt puolestaan lisäävät kuormaa.

Vaikka hakijan päästöt olisivat tasan nolla kaikilta osin ovat kokonaispäästöt yli tilatavoitteiden eli

(Ympäristöojien kuorma+ lisääntyvä eroosio + Vuoksen lohko) >kuin tilatavoite

Eli emme voi hyväksyä hakijan esitystä.

.

## **7. DI Jaakko Koppisen koonti ympäristölupien raja-arvojen täyttämistä v 2015 ja v 2016**

DI Jaakko Koppinen on tehnyt laajan selvityksen lupaehtojen täyttymisestä eri puolilla Suomea. Raportti on koostettu hakijan vuosikuormitusraporteista, jotka tuottaa mm Nablabs ja Pöyry Finland Oy:

Vuonna 2015-2016 Etelä-Savossa lupaehtoja oli käytössä 26 kpl vain 6 (23%) tapauksessa ne pystyttiin täyttämään. Näiden joukossa on myös Pyöreäsuu, joka on vuonna 2016 täyttänyt lupaehdot kuormitusraportin mukaan. Pintavalutuskenttä on kuitenkin sortunut ko vuonna kolme (3) kertaa. Sortumien seurauksena on valunut tonneittain mutaa ja liejua ohi mittauksen. Näin ollen Pyöreäsuon tulosta ei voida hyväksyä raja-arvot täyttävänä. Korjattu Etelä-Savon tulos on täten 5/23 eli 19 % täytti ympäristölupien raja-arvot.

Keski-Suomessa, Pirkanmaalla ja Etelä-Pohjanmaalla oli vuosina 2015-2016 lupaehtoja annettu 129 suolle. Hakija täytti niistä 21 kpl eli 16%. Kts myös artikkeli Suomen Kalastuslehti.

## **8. Vuoksen vedet tulee johtaa Vuoksen vesistön suuntaan**

Emostensuon itäinen lohko sijaitsee Vuoksen vesistön puolella. Etäisyyttä hakijan ilmoituksen mukaan Ropolansuon ojastoon on vain 280 m. Mikäli Vuoksen puolella olevan lohkon vesien valunta ohjataan Ropolan suon ojastoon puolittuu Kyyveteen tuleva kuorma. On myös todettava, että Kyyveden korkeus merenpinnasta on 100,6 m ja vastaavasti Emostensuon korkeus on n. 125 m. Korkeuseron tuoma voima vedelle aiheuttaa keväisin ja runsaiden sateiden aikana Heinolanjoen uomassa eroosiota. Tämä lisää entisestään kiintoaineen kulkeutumista Lonkarinjoen luusuaan. Tätä kiintoaineen määrää ei ole huomioitu esitetyissä laskelmissa eikä hankkeen riskien arvioinneissa.

## **9. Emostensuon purkuvesien mukana virtaava humus lisää Kyyveden pääaltaan kalojen elohopeapitoisuutta**



Mikäli Kyyveden pääaltaan humuskuormaa kasvatetaan voi se johtaa elohopeapitoisuuksien nousuun Kyyveden pääaltaalla. Yksittäisten kalojen pitoisuudet saattavat ylittää 0,5 mg/kg. Tällöin Kyyveden pääaltaalle muodostuu Koiraselän kaltainen riskitilanne, jossa tietty % kaloista ylittää ns syömäkelpoisuusrajan. Tämä olisi katastrofi kaupalliselle kalastukselle sekä myös paikalliselle virkistys/kotitarvekalastukselle.

Tätä riskiä ei voida ottaa missään tilanteessa.

Kyyveden ahventen elohopeapitoisuus on ESAELYn tekemän selvityksen mukaan 0,22 mg/kg (2012-2014). Kyyveden kalastusalue tutkitutti kesällä 2017 Kyyveden pääaltaan ahvenia SYKE:n Oulun laboratoriossa ja Nablabsin laboratoriossa Jyväskylässä. Pääaltaan osalta ahventen elohopean keskiarvoksi tuli 0,24 mg/kg. Eli tulos on yhtenevä ESAELYn saaman tuloksen kanssa. Koska Kyyvesi on humuksinen järvi ja kun elohopean määrä ylittää 0,22 mg/kg, on järven kemiallinen luokka hyvää heikempi. Kts Aroviita 2012. Ohje pintavesien ekologiseen ja kemiallisen tilan luokitteluun 2012-2013. YMP hallin julkaisu sivu 114.

Kyyveden Koiraselällä elohopeaa on löytynyt 0,41 mg/kg kahdessa erillisesti tehdyssä ja toisistaan riippumattomassa selvityksessä. Merkittävässä osassa (36%) ahvenia elohopeaa oli  $\geq 0,5$ mg/kg eli ns syömäkelpoisuusraja ylittyy. Koiraselän tutkimusahvenet olivat kookkaampia kuin pääaltaan ahvenet.

## 10. Kyyveden tilan muutokset haitallisia kalastolle ja kalastukselle

Kyyvesi purkautuu Rauhajärven ja Läsäkosken kautta Puulaveteen. Läsäkoski on Etelä-Savon pintavesien hoidon toimenpideohjelman mukaisesti valtakunnallisesti arvokas virtavesikohde, jolla on erityisen suuri merkitys Mäntyharjun reitin rauhoitetun ja erittäin uhanalaisen järvitaimenen, harjuksen ja siian lisääntymiselle sekä vaelluksen turvaamiselle. Läsäkoskea on kunnostettu 200 000 eurolla ja sen kalataloudellisena tavoitteena on vaellusmahdollisuuden ja virta-alueiden mahdollisimman suuren luonnontuotannon turvaaminen. Läsäkoskessa inventoitiin 2015 syksyllä 98 järvitaimenen kutupesää.

Korkea ravinnepitoisuus sekä veden happamuuden lisääntyminen vaikuttavat haitallisesti varsinkin keväisin, aiheuttaen Läsäkoskessa runsasta leväkasvua. Turvetuotanto osaltaan vaikuttaa vesistöä happamoittavasti sekä veden ravinnepitoisuuden kasvuun aiheuttaen voimakasta viherrihmalevästön kasvua, joka taas vaikuttaa rauhoitetun ja erittäin uhanalaisen järvitaimenen pienpoikasten elinalueen vähenemisen tukkimalla kasvustollaan pohjan kivien koloset. Lisäksi hyönteisten, mm. päivänkorentojen ja vesiperhosten, jotka kuuluvat taimenen ja varsinkin taimenen pienpoikasten ravintoketjuun, kärsivät samoin suoja- sekä elinpaikkojen katoamisesta ja veden happamoitumisesta. Tämä vaikuttaa voimakkaasti hyönteisbiomassaan ja näin ollen ravinnon vähenemiseen, taannuttaen rauhoitettua ja erittäin uhanalaista järvitaimenkantaa.

## 11. Emostensuon alueen luonnontilaisuus

Mikkelin seudun ympäristölautakunta, kaupungin ympäristönsuojelu- ja terveydensuojeluviranomaisena ei puolla toiminnan mahdollistavan ympäristöluvan myöntämistä. Ympäristölautakunta pitää myös hankealueen tietoja luonnontilaisuudesta virheellisinä. Pelastetaan Savon Veet ry:n käsitys asiasta on yhtenevä.

Emostensuo on alueella ainut koskematon, lähes ojittamaton luonnonvarainen suo. Nyt lupaharkinnan kohteena oleva 47,6 ha tuotantoala käsittää GTK:n arvioimasta turvemuodostumasta osan, joka on keskeisiltä osin vesiolosuhteiltaan pääosin luonnontilainen.

Etelä-Savossa suurin osa turvealtaista on ainakin reunaosiltaan ojitusten seurauksena vesitaloudeltaan muuttuneita ja pienetkin luonnontilaisen suon esiintymät ovat suoluonnon suojelulle merkittäviä. Tätä voidaan pitää olosuhteena, joka määrittää paikallisesti ympäristönsuojeluasetuksen 44 §:n tulkintatapaa.

Emostensuon käyttö marjastus- (lakka, karpalo, puolukka) metsästys- ja muussa virkistyskäytössä on ollut mahdollista ikiajoista tähän päivään asti. Mm.lakkoja on poimittu joka kesä, milloin niitä on yleensä tullut näille seuduille, lähes vuosittain. Metsästyksen harrastajat ovat voineet käyttää aluetta hyväkseen. Alue on luontaista metsäkanalintujen lisääntymisaluetta.

## 12. Emostensuon ympäristölupa olisi vaatinut YVA-lain 252/2017 mukaisen tai vaihtoehtoisesti kumotun YVA-lain mukaisen käsittelyn. Koska ympäristövaikutusten arviointia ei ole tehty vaadimme, että Itä-Suomen aluehallintoviraston päätös Emostensuon ympäristöluvasta kumotaan.

Hankkeella on uuden lain 252/2017 2 §:n mukaisia ympäristövaikutuksia seuraavasti:

- a.) Hanke ja sen toiminta vaikuttaa ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen. YVA laki 252/2017 2§, kohta 1 ensimmäiseen alakohtaan a.
- b.) Hanke vaikuttaa YVA lain 2§:n kohdan 1 alakohtiin b-d
- c.) Hanke vaikuttaa YVA lain 2§:n 1 kohdan kaikkien alakohtien keskinäiseen vuorovaikutukseen.

Vanhan YVA-lain ja valtioneuvoston asetuksen 713/2006 mukaisia hankkeita, joihin sovelletaan arviointimenettelyä ovat mm:

Turvetuotanto, kun yhtenäinen tuotantopinta-ala on yli 150 ha. Tässä

tapauksessa tuotantopinta-ala ei ole yhtenäinen, mutta purkuvesistö on sama eli Kyyvesi. Kyyveteen purkavien tuotantoalueiden pinta-ala noin 350 ha ilman Emostensuota.

Vanhan YVA-lain 7§:n mukaan arviointimenettelyä sovelletaan yksittäistapauksessa kohdan 1 mukaisesti

b.) alakohdan mukaan yhteisvaikutustilanteissa

d.) alakohdan mukaan jätteiden muodostumisen yhteydessä. Tässä tapauksessa jätevesi.

e.) alakohdan mukaan pilaantuminen ja muut haitat. – Tässä tapauksessa asunympäristön pilaantuminen, kalojen elohopean lisääntyminen, Kyyveden käyttö talousvetenä estyy.

Kohdan 2 mukaisesti

c. alakohdan mukaan Ottaen huomioon luonnon sietokyky esim tiheästi asuttu alue, Natura-alue

Hakijan esittämä vesienkäsittely, hakijan epävarmuus vesienkäsittelyrakenteissa sekä lupaehtojen noudattamisessa muodostavat merkittävän riskin ja alapuolisen vesialueen pilaantumisvaaran.

**Vaadimme, ettei Emostensuolle myönnetä lupaa turpeenottoon ja että Itä-Suomen aluehallintoviraston jo myöntämä lupa evätään.**

Haukivuorella 29 pnä maaliskuuta 2018

Pelastetaan Savon Veet ry vesienhoitoyhdistys

Rauni Berndt  
Pitkähontie15  
51600 Haukivuori  
Puh 040 837 2526

Yrjö Takkinen  
Keskustie 59 A 5  
51 600 Haukivuori  
040 704 9687

[rauni.berndt@pp.fimnet.fi](mailto:rauni.berndt@pp.fimnet.fi)

Puheenjohtaja

valkkuna@gmail.com

sihteeri

Liitteet: Pöytäkirjanote  
Vesienhoitoyhdistyksen säännöt  
Dropbox linkki valitukseen liitetyistä valokuvista  
Skannattu tiedosto valitukseen osallistuneista yksityishenkilöistä  
DI Jaakko Koppisen artikkeli Suomen Kalastuslehdessä

Kyyveden osakaskunta muodostettiin 27.2.2018 pidetyssä maanmittaustoimituksessa ja maanmittaustoimitus on tullut lainvoimaiseksi 28.3.2018. Osakaskunta käsittää käytännössä koko Kyyveden vesialueen n 15 000 ha. Osakkaita on n. 5400 kpl.

Haukivuorella 29 pnä maaliskuuta 2018

Kyyveden osakaskunta

Pekka Partti

Kentänpuistotie 10, 51600 Haukivuori

0400 124 780

[pj.partti@gmail.com](mailto:pj.partti@gmail.com)

Puheenjohtaja

Liite pöytäkirjanote

Kyyveden kalastusalueen toimialue käsittää mm Kyyveden osakaskunnan vesialueen.

Haukivuorella 29 pñä maaliskuuta 2018

Kyyveden kalastusalue

Olli Kauppinen

Pohjanlahdentie 560, 51600 Haukivuori

puh 040 7359949

ollikauppinen@kalanpoikaskasvatus.fi

Puheenjohtaja

Liite pöytäkirjanote